

gen. In zijn dissertatie onmaskert hij dan ook een aantal vooronderstellingen die de pedante zekerheid waarmee kosmologen hun theorieën ontvouwen, aanzienlijk relativeren. Daarnaast kritiseert hij de neiging van hedendaagse theologen om voortdurend op zoek te gaan naar aanpassing, en harmonie tussen hún vakgebied en de natuurwetenschap.

Hoe ernstig is het met de godsdienst gesteld?

"Het is een sluipend proces. Zelfs in de meest fundamentalistische varianten van godsdienst, die zich juist keren tegen moderne wetenschappelijke inzichten, zit impliciet de erkenning dat die wetenschap zo'n dominante factor is geworden in ons denken over de wereld. Voor de meesten is wetenschap heel fascinerend. Boeken over het heelal en de oerknal, zoals van *Steven Weinberg* en *Stephen Hawking* worden bestsellers. Die inzichten zijn diep doorgedrongen in het wereldbeeld van veel mensen, ten koste van godsdienstige zienswijzen en denkbeelden.

"Aan de andere kant is er een nieuw soort religiositeit opgekomen in samenhang met de wetenschap. Loop maar een willekeurige boekhandel binnen en je vindt een kast met het opschrift 'zienswijzen'; daarin staan publicaties met de meest uiteenlopende mengsels van wetenschap, pseudo-wetenschap, religie en pseudo-religie bijeen. Wetenschap is uitgegroeid tot het kader waarbinnen mensen een privé-wereldbeeld uitzetten, met daarin onmiskenbaar religieuze componenten."

Maar intussen heeft het traditionele beeld van God het moeilijk in deze tijd.

"Dat hangt er maar van af welk godsbeeld men hanteert. Er zijn inderdaad nogal wat natuurwetenschappers die zich op grond van hun onderzoeksresultaten tegen de theologie afzetten. Maar het godsbeeld waarvan ze dan gebruik maken is

vaak wat karikaturaal. Het gaat steevast om twee typen: het is of God de Vader daarboven – wat ik het 'sinterklaasmodel' noem – of het is God als de Grote Ingenieur die de zaak ontworpen en in gang gezet heeft."

Welk godsbeeld past dan nog wel?

"Ik zou in ieder geval afstand willen nemen van die twee karikaturen. Maar waarom verlangt men eigenlijk zo'n welomlijnd beeld? Die wens komt voort uit een behoefte aan geborgenheid en zekerheid. En men is dan snel geneigd te denken in termen van ruimte en tijd: God is iemand die de schepping toen en daar in elkaar geknutseld heeft. Maar je kunt ook proberen God in abstracte zin te zien, bijvoorbeeld als een filosofisch principe."

Is dat úw godsbeeld?

(Aarzeland:) "Ik denk het wel, ja."(.)

Het simpel annexeren door de godsdienst van wetenschappelijke theorieën, wijst Drees van de hand; hij spreekt in dit verband van "pseudo-religieus misbruik van de wetenschap." Drees: "Het stoort me als mensen denken dat ze het ene rechtstreeks uit het andere kunnen afleiden en op basis van wetenschappelijke resultaten religieuze conclusies kunnen trekken. Het wordt misbruik als je niet openlijk aangeeft waar andere elementen een rol gaan spelen. Men veronachtzaamt dan tegelijkertijd de eigen functie van de religie en de grenzen aan de geldigheid van bijvoorbeeld een oerknaltheorie."(.)

Drees heeft nog een andere reden om zich te verzetten tegen de door *Leibniz* filosofisch onderbouwde drang om in alles naar harmonie te willen zoeken. In zijn proefschrift stelt hij, dat "een theologie die harmonie met de feiten veronderstelt moeilijk recht (kan) doen aan de kritische, profetische, dimensie van de christelijke traditie." Wat bedoelt hij daarmee? Wim Drees: "Veel mensen vinden de noodzaak van

harmonie tussen natuurwetenschap en theologie eigenlijk vanzelfsprekend; het een moet naadloos op het andere passen. Mijn bezwaar daartegen is van ethische aard: ga je er vanuit dat in alles harmonie te vinden is, dan ga je in feite accoord met de wereld zoals die nu is. Dat vind ik onjuist. Niet omdat ik tegen harmonie zou zijn of uit ben op conflict, maar omdat je in dat geval de profetische dimensie van het christendom overboord zet.

"Harmoniedenken past meer in een mystieke belevingswereld: de wereld zoals die is als goed ervaren. Capra's denken is daarvan een voorbeeld: hij gaat er vanuit dat die harmonie werkelijk overal te vinden is; we kijken alleen niet goed, het is puur een kwestie van waarnemen. Er is in deze opvatting maar van één enkele crisis sprake: ons wereldbeeld deugt niet. Maar een deel van de conflicten om ons heen zijn werkelijkheid. Daar kun je je toch niet vanaf maken door het kleed van de kunstmatige harmonie er overheen te leggen! Er is nu eenmaal spanning tussen hoe het is en hoe het zou moeten. Daarnaast verwijst de profetische dimensie van de godsdienst, die aangeeft hoe het anders moet en die dus een kritische component vormt."□